

Sygn. akt I PK 8/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa T. N.

przeciwko [...] Ośrodkowi Szkolenia Służby Więziennej w [...]

o przyznanie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 czerwca 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 14 września 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 900 (dziewięćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 maja 2012 r., Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. oddalił powództwo T. N. przeciwko pozwanemu Ośrodkowi Szkolenia Służby Więziennej (dalej jako "Ośrodek") o przyznanie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego i nie obciążył powoda kosztami procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód od dnia 1 lipca 2005 r. jest funkcjonariuszem Służby Więziennej pełniącym służbę stałą w pozwanym Ośrodku. W dniu 13 sierpnia 2010 r. powód złożył na ręce przełożonego (Komendanta Ośrodka) wniosek o udzielenie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego. Decyzją nr [...] z dnia 11 października 2010 r. Komendant Ośrodka odmówił przyznania powodowi takiej pomocy. Powód zaskarżył tę decyzję do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, który decyzją z dnia 30 listopada 2010 r. utrzymał w mocy decyzję Komendanta Ośrodka. Od decyzji Dyrektora Generalnego Służby Więziennej powód w dniu 28 grudnia 2010 r. złożył skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego, który postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2011 r. ją odrzucił.

Powód pozostaje w związku małżeńskim od dnia 3 września 2005 r., przy czym w dniu 15 lipca 2005 r. zawarta została umowa o rozdzielności majątkowej. W dacie zawierania małżeństwa żona powoda była właścicielką nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym o powierzchni 143,5 m², oddanym do użytku w 2000 r., położonym w [...]. Nieruchomość ta została obciążona hipoteką na rzecz wierzycieli małżonki powoda. Małżonkowie zamieszkiwali wspólnie w tym budynku od dnia ślubu, jednak w październiku 2006 r. nieruchomość została zlicytowana przez komornika sądowego. Z uzyskanych w toku egzekucji środków pieniężnych zdołano zaspokoić jedynie część długów żony powoda, gdyż suma uzyskana z licytacji nie wystarczyła na pokrycie wszystkich jej zobowiązań.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, stan faktyczny sprawy był bezsporny, natomiast występował problem rozumienia słowa "zbycie" użytego w przepisach regulujących uprawnienia funkcjonariuszy Służby Więziennej. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że pomoc finansowa na uzyskanie lokalu mieszkalnego albo domu

jednorodzinnego nie przysługuje w sytuacji, gdy funkcjonariusz Służby Więziennej pozostający w służbie stałej lub jego małżonek posiadają lokal (dom) mieszkalny albo, gdy taki lokal (dom) zbyli. W rozpoznawanej sprawie spór dotyczy oceny, czy powód zachował prawo do pomocy finansowej w związku ze zbyciem domu jednorodzinnego będącego własnością jego żony w następstwie egzekucji komorniczej. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. Nr 79, poz. 523 ze zm.) nie zawiera legalnej definicji pojęcia "zbycie prawa własności do nieruchomości". Według Sądu, pojęcie "zbycie" ma szerokie znaczenie w języku potocznym, tym niemniej na gruncie przepisów nie można mu przypisywać znaczenia potocznego. W ujęciu prawnym pojęcie "zbycie" oznacza "odstąpienie, scedowanie", które może przybrać zarówno formę odpłatną (np. sprzedaż), jak i nieodpłatną (np. darowizna). Utrata nieruchomości wskutek licytacji w ramach egzekucji nie jest czynnością całkowicie nieodpłatną, skoro dłużnik uzyskuje środki pieniężne, które w pierwszej kolejności służą zaspokojeniu jego zobowiązań. Osobie "zlicytowanej" po zaspokojeniu wierzycieli nie zawsze pozostaną do dyspozycji wolne środki pieniężne. Tym niemniej należy zaznaczyć, że z władztwem nad nieruchomością zawsze wiążą się określone ciężary (np. obowiązki w zakresie uiszczania podatków, opłat za media, czy spłat obciążeń kredytowych zabezpieczonych hipoteką). Właściciel powinien liczyć się z obowiązkiem regulowania na bieżąco tych zobowiązań. Gdy zaś ich nie reguluje, to nie może osiągać z tego tytułu profitów kosztem osób, które na bieżąco regulują długi. Wobec powyższego nie zachodzi różnica między sytuacją, w której dłużnik posiadający zobowiązania dobrowolnie sprzedaje swą nieruchomość celem zaspokojenia wierzycieli a sytuacją, w której dłużnik "zwleka z podejmowaniem jakichkolwiek działań prewencyjnych i nie zaspakają wierzycieli, co prowadzi do licytacji nieruchomości". Zdaniem Sądu Rejonowego, nie ma podstaw prawnych do przyjęcia tezy, że zbycie prawa w drodze egzekucji powinno być traktowane odmiennie niż inne formy szeroko rozumianego zbycia. Ponadto osoby, które nie dopełniły swych obowiązków wobec wierzycieli, nie mogą być traktowane lepiej od innych obywateli. Nie można zakładać, że małżonka powoda nie ponosi winy za złą sytuację majątkową. To ona zaciągała zobowiązania i ich nie regulowała. Każdy powinien liczyć się z możliwościami egzekwowania długów przez wierzycieli i

dlatego nie należy zaciągać zobowiązań ponad miarę, bez posiadania wystarczającej zdolności do ich spłaty. Skoro w okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy nastąpiło zbycie domu jednorodzinnego stanowiącego własność małżonki powoda, to powództwo o przyznanie powodowi pomocy finansowej nie mogło być uwzględnione.

Od wyroku Sądu Rejonowego powód wniósł apelację. Wyrokiem z dnia 14 września 2012 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.: 1) zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 47.462,50 zł tytułem pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego; 2) oddalił apelację w części dotyczącej żądania odsetek oraz 3) zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.227 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje. Zdaniem Sądu Okręgowego, pojęcie "zbycie" w ujęciu prawnym oznacza "odstąpienie, scedowanie". Jednak zbycie nieruchomości przez sprzedaż w drodze licytacji komorniczej nie łączy się z jakimkolwiek oświadczeniem woli ze strony dłużnika. Przysądzenie własności nieruchomości na rzecz nabywcy następuje na mocy postanowienia sądu, bez składania jakiegokolwiek oświadczenia woli przez dłużnika, do którego nieruchomość należała. Przy sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji komorniczej dotychczasowy właściciel nieruchomości nie składa żadnego oświadczenia woli o sprzedaży, scedowaniu, odstąpieniu za pieniądze, czy o wyzbyciu się jej na rzecz nabywcy. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy ani powód, ani jego małżonka nie dokonali żadnej czynności cywilnoprawnej zmierzającej do wyzbycia się domu jednorodzinnego, w którym wspólnie zamieszkiwali. Małżonka powoda - w związku z uprzednio prowadzoną działalnością gospodarczą - znalazła się w trudnej sytuacji życiowej i w efekcie utraciła własność nieruchomości. W wyniku prowadzonej egzekucji sądowej nieruchomość będąca jej własnością została wprawdzie sprzedana, ale żona powoda w tym kierunku nie przejawiała jakiegokolwiek woli. W tej sytuacji nie można przyjąć, że małżonka powoda zbyła dom w miejscowości, w której powód pełnił służbę. Sprzedaż domu w drodze licytacji komorniczej była wprawdzie zbyciem nieruchomości, ale czynność ta nie została dokonana przez małżonkę powoda. Do tej ostatniej sytuacji doszłoby dopiero wówczas, gdyby małżonka zbyła

przedmiotową nieruchomości z własnej, nieprzymuszonej woli. Tymczasem do sprzedaży nieruchomości stanowiącej jej własność doszło wskutek czynności podjętych przez organ egzekucyjny przy zastosowaniu środków przymusu państwowego w celu zaspokojenia świadczeń należnych wierzycielom. Wykładnia celowościowa art. 187 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej powinna prowadzić do wniosku, że pomocy finansowej nie powinny otrzymać tylko te osoby, które dobrowolnie zbyły lokal mieszkalny (dom). Natomiast takiej pomocy nie powinny być pozbawione osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i utraciły dom (mieszkanie) na skutek wdrożenia wobec nich środków przymusu państwowego. Skoro w okolicznościach faktycznych sprawy nie doszło do zbycia domu jednorodzinnego ani przez powoda, ani przez jego małżonkę, powodowi przysługuje prawo do otrzymania pomocy finansowej.

Od wyroku Sądu Okręgowego w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach procesu (w zakresie punktów 1 i 3 sentencji) strona pozwana wniosła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie art. 187 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej wskutek przyjęcia, że w okolicznościach sprawy nie doszło do zbycia domu mieszkalnego przez małżonkę powoda. W uzasadnieniu podstawy kasacyjnej strona skarżąca podniosła w szczególności, że małżonka powoda bezpośrednio przyczyniła się do zbycia nieruchomości, bowiem w pełni świadomie zaciągnęła zobowiązania a następnie kredyt w celu ich pokrycia. Doskonale zdawała sobie sprawę, jakie będą konsekwencje braku spłaty zobowiązań kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Już w chwili dokonania hipotecznego zabezpieczenia kredytu, wyraziła wolę zbycia tej nieruchomości w drodze przymusowej egzekucji w razie braku spłaty zobowiązań. Małżonka powoda wprawdzie nie podjęła bezpośrednich działań (czynności cywilnoprawnych) celem zbycia domu, tym niemniej wolę zbycia domu wyraziła w sposób pośredni przez zabezpieczenie hipoteczne zaciągniętego kredytu. W stanie faktycznym sprawy istnieje bez wątplenia związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działaniem małżonki powoda a zbyciem nieruchomości. Gdyby w razie trudności przy spłacie kredytu wolą małżonki nie było zbycie nieruchomości, nie dokonywałaby zabezpieczenia kredytu na tej nieruchomości. Z tej przyczyny należy uznać, że zbycie domu jednorodzinnego było następstwem działań podejmowanych

wyłącznie przez małżonkę powoda, która bez wątpienia działała w zamiarze ewentualnym wyzbycia się przedmiotowej nieruchomości. Strona skarżąca nie zgodziła się z argumentacją Sądu drugiej instancji jakoby przy sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji komorniczej właściciel nieruchomości nie składał żadnego oświadczenia woli w zakresie wyzbycia się nieruchomości. O ile w momencie licytacji komorniczej dłużnik faktycznie nie składa żadnych oświadczeń woli w przedmiocie zbycia nieruchomości, o tyle sama licytacja jest skutkiem złożonego uprzednio (w zamiarze ewentualnym) oświadczenia woli co do zbycia nieruchomości. Małżonka powoda "bezwzględnie" wyraziła wolę zbycia nieruchomości w chwili dokonywania zabezpieczenia kredytu ustanowieniem hipoteki na nieruchomości. Z tej przyczyny powództwo jest bezzasadne. Skarżący Ośrodek wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania za wszystkie instancje

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionej podstawy, gdyż skarżący nietrafnie interpretuje zwrot "zbycie lokalu mieszkalnego lub domu" zamieszczony w art. 187 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej. Analizę spornego w sprawie problemu prawnego należy rozpocząć od przypomnienia, że zgodnie z art. 170 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej, funkcjonariuszowi w służbie stałej przysługuje prawo do lokalu mieszkalnego w miejscowości, w której stale pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej, przy czym prawo to jest realizowane albo przez przydział lokalu albo przez przyznanie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego (art. 171 tej ustawy). Funkcjonariuszowi w służbie stałej, który spełnia warunki do przydziału lokalu mieszkalnego, a który lokalu tego nie otrzymał na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, przysługuje pomoc finansowa na uzyskanie

lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej albo domu jednorodzinnego lub lokalowi mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, położonych w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej (art. 184 ust. 1). Z kolei - w myśl art. 187 tej ustawy - lokalowi mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej nie przydziela się funkcjonariuszowi w czterech wymienionych w tym przepisie przypadkach: 1) w razie otrzymania przez funkcjonariusza pomocy finansowej; 2) jeśli funkcjonariusz posiada w miejscowości, w której pełni służbę, lub w miejscowości pobliskiej lokal mieszkalny w spółdzielni mieszkaniowej albo domu jednorodzinnym lub domu mieszkalno-pensjonatowym albo lokalowi mieszkalny stanowiący odrębną nieruchomość, odpowiadający co najmniej przysługującej mu powierzchni mieszkalnej; 3) jeśli małżonek funkcjonariusza posiada wyżej określony lokal mieszkalny lub dom oraz 4) w razie zbycia przez funkcjonariusza lub jego małżonka lokalowi mieszkalnego lub domu. Można zauważyć, że w art. 187 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej powielona jest regulacja przyjęta w poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761 ze zm.), w której art. 91 ust. 1 pkt 4 stanowił, że lokalowi mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej nie przydziela się funkcjonariuszowi w razie zbycia przez niego lub jego małżonka własnościowego prawa do lokalowi mieszkalnego, lokalowi stanowiącego odrębną nieruchomość lub domu, położonych w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej. Pozwala to na wykorzystanie orzecznictwa sądowego (sądów administracyjnych) dotyczącego poprzedniego stanu prawnego.

W wyroku Sądu Okręgowego oraz skardze kasacyjnej trafnie zauważono, iż ustawa o Służbie Więziennej nie definiuje zwrotu "zbycie lokalowi mieszkalnego (domu)" użytego w art. 187 pkt 4 tej ustawy. Stąd zachodzi konieczność dokonania wykładni tego wyrażenia przy użyciu wszelkich dostępnych technik argumentacji prawniczej. Interpretacja zwrotów użytych w tekście prawnym nie może jednak ograniczać się tylko do analizy gramatycznej (językowej) pojęć, którymi operuje ustawodawca, ale powinna uwzględniać również ich kontekst systemowy oraz funkcję i cel przepisu (por. przykładowo uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 października 2000 r., OPK 16/00, ONSA 2001 nr 2, poz. 64; OSP 2001 nr 10, poz. 152, z glosą A. Ciska i J. Kremisa, na którą powołał

się Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, choć dotyczy ona ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, a w literaturze, L. Morawski: Wykładnia w orzecznictwie sądów - komentarz, Toruń 2002, s. 129; A. Bielska-Brodziak, Z. Tobor: Słowniki a interpretacja tekstów prawnych, PiP 2007 nr 5, s. 20; D. Antonów, Wykładnia prawa podatkowego po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2009, s. 159).

Dla uzasadnienia tezy stawianej przez pozwany Ośrodek, że zbyciem lokalu (domu) w rozumieniu art. 187 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej jest także sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji komorniczej, w skardze kasacyjnej powołano się na dwa orzeczenia sądów administracyjnych. W tezie wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej NSA) z dnia 17 lipca 2008 r., II OSK 877/07 (LEX nr 493241), posiłkując się odesłaniem do definicji legalnej zwrotu "zbycie nieruchomości" zawartej w art. 4 pkt 3b ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, przyjęto, iż pojęcie "zbycie nieruchomości" w rozumieniu art. 36 ust. 3 i art. 37 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, obejmuje wszystkie formy dyspozycji nieruchomością, w tym także sprzedaż i darowiznę. Z kolei, Wojewódzki Sąd Administracyjny (dalej WSA) w Olsztynie w wyroku z dnia 13 października 2011 r., I SA/OI 496/11 (LEX nr 1150344) uznał sprzedaż nieruchomości obciążonej hipoteką w drodze licytacji komorniczej za przykład odpłatnego zbycia nieruchomości w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Choć zasadą powinno być jednakowe rozumienie tych samych pojęć używanych w różnych aktach prawnych (wykładnia systemowa), to poglądów wyrażonych w tych orzeczeniach nie można wprost przenosić na grunt regulacji obejmujących inne stosunki prawne, gdyż - jak wskazano wyżej - należy uwzględniać funkcję i cel konkretnych przepisów. Nie można więc zakładać, że skoro utrata prawa własności nieruchomości wskutek licytacji komorniczej jest odpłatnym zbyciem nieruchomości w rozumieniu przepisów podatkowych, to stanowi również czynność "zbycia" lokalu (domu), która pozbawia funkcjonariusza Służby Więziennej uprawnienia do otrzymania pomocy finansowej. W tym aspekcie należy mieć przede wszystkim na uwadze wykładnię przyjmowaną w orzecznictwie bezpośrednio dotyczącym problematyki udzielania pomocy mieszkaniowej funkcjonariuszom Służby

Więziennej (które zostały przywołane w odpowiedzi na skargę kasacyjną). W szczególności w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów NSA z dnia 29 kwietnia 2009 r., OPS 7/08 (ONSAiWSA 2009 nr 4, poz. 66) trafnie przyjęto, że wykładnia celowościowa przepisów o służbie funkcjonariuszy Służby Więziennej skłania do wniosku, że funkcjonariusz nie powinien być pozbawiony prawa do pomocy finansowej w przypadkach usprawiedliwionej niemożności zamieszkania w lokalu (domu). Można to odpowiednio odnieść do "usprawiedliwionej" utraty prawa do lokalu zaspokajającego potrzeby mieszkaniowe funkcjonariusza. Wykładnia celowościowa była również podstawą rozstrzygnięć, jakie zostały przyjęte w orzecznictwie sądownoadministracyjnym w odniesieniu do czynności prawnych polegających na podziale majątku wspólnego po ustaniu związku małżeńskiego funkcjonariusza (wyrok NSA z dnia 24 lutego 2006 r., I OSK 508/05, LEX nr 194062 oraz wyroki WSA we Wrocławiu z dnia 10 maja 2005 r., II SA/Wr 2283/03, LEX nr 724683 i w Poznaniu z dnia 29 marca 2007 r., IV SA/Po 256/06, LEX nr 916232). W tych orzeczeniach wyrażono pogląd, że podział majątku wspólnego małżonków, nawet dokonany w drodze czynności prawnej (umowy), nie może być utożsamiany ze zbyciem lokalu (domu) mieszkalnego przez funkcjonariusza Służby Więziennej lub jego małżonka, zwłaszcza w kontekście późniejszego rozwiązania małżeństwa przez rozwód (podobnie wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 listopada 2006 r., II SA/Wa 1471/06, LEX nr 328925, dotyczący podobnej regulacji z art. 95 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, jednolity tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 ze zm.).

Na szczególną uwagę zasługuje wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 24 czerwca 2008 r., II SA/Rz 84/08 (LEX nr 515681), gdyż dotyczy on sytuacji zbliżonej do stanu rozpoznawanej sprawy. W tezie tego wyroku stwierdzono, że zwrot "zbycie" użyty w art. 91 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (stanowiącym odpowiednik art. 187 pkt 4 aktualnej ustawy) powinien być rozumiany w sensie potocznym jako "sprzedaż, odstąpienie czegoś za pieniądze", a zatem w takim rozumieniu tego wyrażenia językowego nie mieści się oświadczenie woli o przeniesieniu prawa własności złożone w wykonaniu wyroku sądu powszechnego w sprawie odwołania darowizny. Przede wszystkim w uzasadnieniu tego orzeczenia trafnie zwrócono uwagę, że odwołanie darowizny jest działaniem podjętym

wyłącznie ze strony darczyńcy i - co wymaga podkreślenia - nie wyraża woli zbycia nieruchomości przez obdarowanego funkcjonariusza. Obdarowany funkcjonariusz, wyrażając rażącą niewdzięczność wobec darczyńcy, mógł liczyć się z odwołaniem przez niego darowizny, ale "liczenie" się z taką ewentualnością wcale nie oznaczało, że obdarowany wyrażał wolę (gotowość) zbycia domu na rzecz darczyńcy.

Trafna jest więc (przyjęta przez Sąd drugiej instancji w zaskarżonym wyroku i wynikająca z przedstawionego wyroku WSA w Rzeszowie z dnia 24 czerwca 2008 r.) wykładnia, że zbycie lokalu mieszkalnego lub domu w rozumieniu art. 187 pkt 4 ustawy o Służbie Więziennej oznacza utratę prawa do tego lokalu (domu) wskutek zachowania funkcjonariusza (małżonka) realizującego jego wolę (zamiar, cel, do którego zmierza). Decydującego znaczenia nie ma więc, czy do utraty prawa do lokalu dochodzi wskutek czynności prawnej (złożenia oświadczenia woli, zawarcia umowy) oraz jaki był charakter tej czynności (odpłatna, nieodpłatna), czy też jest to skutek innych zdarzeń prawnych (na przykład orzeczenia sądu, czynności komornika w ramach egzekucji). Te wszystkie okoliczności mogą mieć tylko znaczenie przy ocenie, czy utrata prawa do lokalu nastąpiła zgodnie z wolą funkcjonariusza. Istotą (funkcją, celem) regulacji tego przepisu jest bowiem wykluczenie możliwości przyznania pomocy finansowej funkcjonariuszowi, który miał zaspokojone potrzeby mieszkaniowe w sposób wynikający z art. 187 pkt 2 lub 3 ustawy o Służbie Więziennej (on lub jego małżonek posiadał prawo do odpowiedniego lokalu), a następnie zbył prawo zapewniające zaspokojenie tych potrzeb. Zbycie lokalu mieszkalnego lub domu w rozumieniu art. 187 pkt 4 należy więc utożsamiać z potocznym znaczeniem słów "pozbycie się" ("wyzbycie się"), a więc utratą prawa do lokalu wskutek zachowania zgodnego z wolą funkcjonariusza. Wobec tego za zbycie lokalu nie można uznać utraty prawa do niego w wyniku zdarzeń (czynności, zachowania) niezgodnych z wolą (zamiarem) funkcjonariusza, a zwłaszcza zrealizowanych wbrew jego woli (przymusowo).

Z ustalonych w rozpoznawanej sprawie okoliczności faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że utrata prawa własności nieruchomości przez żonę powoda nastąpiła niezgodnie z jej wolą (przymusowo, wbrew jej woli). Jest to ustalenie faktyczne wiążące w postępowaniu kasacyjnym,

niepodlegające weryfikacji z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. Przedstawiony w skardze kasacyjnej wywód zmierzający do wykazania, że żona powoda, zaciągając zobowiązania a następnie kredyt zabezpieczony hipotecznie, realizowała wolę (zamiar) zbycia nieruchomości, nie podlega więc ocenie (kontroli) w postępowaniu kasacyjnym (niezależnie od tego, że w świetle zasad doświadczenia życiowego jest to wysoce nieprawdopodobne).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną strony pozwanej na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. i orzekł o kosztach procesu w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).